

Tussen de tieners in de afkickkliniek Het Bauhuus Verwend en verslaafd

Ze zijn niet arm, niet dom en niet gek. Toch raken 'gewone' tieners steeds vaker zwaar drugsverslaafd. Een week in de enige klinische jeugdafkickkliniek van ons land. "De eerste keer dat ik gebruikte was de mooiste dag van mijn leven. Ik was 13."

Door Sanne Groot Koerkamp / Fotografie: Ivo van der Bent

Als je hem op straat zou zien lopen zou je als tienermeisje eventjes achterom kijken. De 16-jarige Bob is een knappe jongen; goed gebouwd, licht getint en met een bijna symmetrisch gezicht. Maar van dichtbij zie je dat hij ziek is. Zijn ogen zijn rood doorlopen, zijn kaken malen alsof hij flink wat drugs achter de kiezen heeft en hij maakt continu zenuwachtige bewegingen. Net als zijn acht medeciënten in het Groningse Het Bauhuus heeft hij een ernstige drugsverslaving. Bob rookte de afgelopen maanden dagelijks cocaïne.

Het Bauhuus is een jeugdafdeling van Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) en is gevestigd in een oud ziekenhuis in de Wijert, een wijk uit de jaren zestig in het zuiden van de stad Groningen. Het Bauhuus bestaat uit een opnameafdeling (tot 21 jaar) waar jongeren enkele weken ter observatie en diagnostiek zijn en vervolgens een behandeladvies krijgen, en een klinische afdeling (tot 18 jaar). Op de kleine kamers aan weerszijden van de lange, witte gangen is plaats voor twaalf jongeren. Daar verblijven ze, ieder op een eigen kamer, zes tot negen maanden. De jongeren

hebben zich vrijwillig laten opnemen op advies van bijvoorbeeld hun huisarts, de school of hun ouders. Een enkeling is door de rechter doorverwezen. Het behandeltraject op Het Bauhuus bestaat uit vier fasen. Bij iedere fase horen wat meer vrijheden. Zo mag er na enkele weken muziek gedraaid worden op de kamer, een paar maanden later mogen de weekends thuis worden doorgebracht en in de laatste fase mogen de jongeren bijvoorbeeld weer naar school of werken. Structuur, discipline en verantwoordelijkheid, daar draait het om, en wie zich niet

aan de regels houdt wordt tijdelijk geschorst of kan vertrekken.

Wie denkt dat de verslaafde jongeren op Het Bauhuus typisch probleemkinderen zijn heeft het mis. Ze hadden vóór hun verslaving geen crimineel verleden, zaten op de middelbare school, de ouders hebben goede banen en wonen niet in een achterstandswijk. Toch ging het ergens fout.

Bob had een havo-advies, maar moest naar het vmbo toen hij aan de speed, ghb, alcohol en base-coke (het roken van coke, red.) verslaafd raakte. Zijn ouders, gescheiden, hebben allebei een eigen zaak.

Joop (16) komt uit een nette Groningse wijk. Zijn ouders werken allebei. Hij zou naar het atheneum gaan, totdat hij dagelijks begon te blowen en te dealen.

Leroy (18) was 14, zou naar de havo gaan, maar raakte na de scheiding van zijn ouders verslaafd aan xtc en speed.

We zitten in een kleine huiskamer. Het raam staat open en Leroy, kort donker haar en een dromerige blik, kijkt naar buiten. Nog één dag en dan mag hij, na acht maanden, naar huis. Hij zegt: "Onder jongeren is het de normaalste zaak van de wereld om te gebruiken. Daarbij kun je het overal krijgen. Als ik in een willekeurige stad kom, zie ik meteen bij wie ik terecht kan om drugs te kopen." De Bauhuus-jongeren kennen zelfs kinderen van 9 jaar die wel eens bij ze komen zeuren om een blowtje of een pilletje. "Het boeit een dealer echt niet hoe jong je bent en ook niet als je doodgaat. Veel jongeren beginnen ook te gebruiken omdat ze stoer willen doen tegenover oudere jongens."

Ook bij Leroy liep het zo. Zijn ouders, allebei werkzaam in de detailhandel, scheidden toen hij 12 was. Toen hij met zijn moeder in een nieuwe stad ging wonen ging het mis. "Ik kreeg nieuwe vrienden. Die jongens waren wat ouder en blowden altijd achter een schooltje. Ik vond het eerst niets, maar deed toch mee. Steeds vaker. Op een dag, ik was 14, vroeg een van die jongens of ik een candy wilde. Een snoepje, dacht ik. Toen ik het slikte, voelde ik me heerlijk. Alsof ik een half uur gesport had, maar dan honderd keer beter. Het bleek xtc te zijn. Ik schrok me dood. Toch bleef ik het met ze gebruiken. En daarna ook speed en ghb. Op het laatst iedere dag. Ik raakte zo verslaafd dat ik zelfs geld stal van mijn moeder." Leroy verkocht ook al zijn computerspelletjes, maakte zijn spaargeld op en pleegde inbraken. Hadden zijn ouders niet in de gaten wat er aan de hand was? "Niet echt. Ze wilden het niet zien, vooral mijn vader niet. Hij dacht: zoiets doet mijn zoon niet. Het klopt wel wat Liesbeth (hoofdbehandelaar, red.) zegt, dat ik ►

Na de lunch is het tijd voor een sigaretje in Het Bauhuus. Op de deur van het rookhok hangen de tijden waarop er een paar keer per dag mag worden gerookt.

► tegelijkertijd verwaarloosd en verwend ben. Ik kreeg altijd alles wat ik wilde, maar ze wisten niet hoe ze met me moesten omgaan." Zijn moeder zette hem vervolgens het huis uit. Leroy werd van school gestuurd en bij zijn laatste inbraak opgepakt. Hij moest een paar weken zitten waarna zijn voogd hem Het Bauhuus voorstelde.

Volgens de verslavingspecialisten van Het Bauhuus zijn er duidelijke oorzaken voor de toenemende verslavingsproblematiek onder tieners. Hoofdbehandelaar Liesbeth Bos: "Wat ik bedoel met verwaarloosd en verwend is dat kinderen tegenwoordig materieel gezien alles krijgen, maar emotioneel te weinig. Ouders zijn chronisch overbelast. Ze werken allebei en hebben geen energie meer om te vragen en te luisteren en vullen dit op door de kinderen spullen te geven." Het Bauhuus gaat uit van het principe dat verslavingsgevoeligheid een deels genetisch probleem is. Maar die gevoeligheid hoeft niet automatisch te leiden tot een verslaving als het kind goed begeleid wordt in de puberteit. "En dat is precies wat er mis gaat in onze maatschappij," zegt Bos. "Wat opvalt is dat ouders tegenwoordig hun kinderen moeilijk durven te begrenzen. Kijk maar naar die opvoedprogramma's op tv. In de gaten houden welke vrienden je kind heeft, samen eten en opstaan, tijden afspreken bij het uitgaan, het lijkt allemaal niet meer tot de opvoedingsvaardigheden te behoren. Dit zijn dingen die in alle lagen van de bevolking spelen." Daarom wordt er op Het Bauhuus onder andere gezinstherapie gegeven. De behandelaars betrekken de hele familie in het genezingsproces, zodat ouders hun kinderen weer leren begrijpen en de ouder-kindrelatie hersteld kan worden. Een ander opvallend patroon is volgens Bos dat de verslaafde kinderen vaak te laag in het vervolgonderwijs zijn beland. "Als je als vwo-kind tussen de vmbo-kinderen zit, kan dat problemen opleveren. De sfeer is op het lagere voortgezet onderwijs harder en je redt het daar vooral met stoer gedrag in plaats van met intelligente opmerkingen." Meedoen als de oudste jongens van de klas drugs gaan gebruiken is dan een kleine stap, wil Bos maar zeggen.

Iedere dag zijn er creatieve therapieën, groeps-therapieën en vooral: afspraken met persoonlijke behandelaars. Vandaag heeft Bob een gesprek met verslavingsarts Bert van Staveren. "Wat deed het met je toen je de eerste keer blowde?" vraagt Van Staveren terwijl hij zijn pen gereed houdt.

"Niet veel. Ik was 12 en kende het al van mijn vader, die verbouwde wiet. Vanaf mijn 13de blowde ik dagelijks. Om aan geld te komen leerde ik creatief te zijn. Lege bierkratjes jatten achter huizen en zo. Op het laatst blowde ik zo'n 5 tot 10 gram, dus zo'n vijftien tot dertig joints per dag." Halverwege z'n 13de begon Bob met hard-

Bob (16): 'Ik zat iedere dag coke te basen. Verder gebruikte ik speed, xtc, ghb, maar ook valium, ritalin en oxazepam. Eigenlijk alles waar pam achter stond'

drugs. Waarom? Hij wilde de realiteit niet zien, is zijn verklaring. "Vooral de maatschappij. Ik wilde de wereld anders zien dan dat hij was. En ook mezelf. Ik probeerde het verleden weg te drukken. De scheiding van mijn ouders." Op het hoogtepunt van zijn verslaving stond Bob iedere ochtend rond een uur of zeven op. Dan ging hij dingetjes bedenken om aan geld te komen. "Ergens rood koper jatten bijvoorbeeld, dat levert 25 euro per kilo op. Rond een uur of negen ging ik naar mijn loopdealer. Daar zat ik dan een paar uur te gebruiken. Op het laatst zat ik iedere dag coke te basen, 1 of 2 gram per dag. *Flatsch* gaat het door je hoofd als je het inademt, maar zodra je weer uitademt begint de afkick. Meer, meer, meer, dat is het enige waar ik de hele dag aan kon denken. Ik voelde me bezeten door die rommel. Verder gebruikte ik speed, xtc, ghb, maar ook valium, ritalin (middel tegen ADHD, red.) en oxazepam (kalmeringsmiddel, red.). Eigenlijk alles waar pam achter stond. En drank was toch ook wel een probleem. Het laatste half jaar zo'n vijf tot tien halve liters per dag." Terwijl Bob zijn verhaal vertelt aan de verslavingsarts onderdrukt hij een kleine snik als zijn familie ter sprake komt. Daarin komt meer drugsverslaving voor. Zijn oom is een "crack-junkie" en zijn tante is alcoholist. Zijn moeder, volgens Van Staveren "een lieve vrouw, die haar zoon niet in bedwang kon houden," moest niets hebben van drugs. Bob hield zijn verslaving dan ook zo lang mogelijk voor haar verborgen. Bob: "Omdat mijn ouders allebei een eigen bedrijf hebben moest het om elf uur stil zijn bij ons thuis. Ik ging vroeg naar bed en 's ochtends begon het weer van voren af aan. Zo heb ik de afgelopen twee jaar geleefd. Ik heb zulke kutdingen geflikt door die drugs, terwijl ik best een goede jeugd heb gehad. Ik had niets te klagen. Hoe kan het toch dat ik het zo ver heb laten komen?" Bob vermant zich. Hij wil zijn leven veranderen,

zegt hij. "Ik ben blij dat ik nu hier ben. Ik heb al flink gehuild, alles eruit gegooit." "De verslavingsproblematiek van Bob is heel herkenbaar," zegt Van Staveren. "Het is een trend dat tieners steeds jonger drugs door elkaar gebruiken waardoor ze meerdere verslavingen tegelijkertijd ontwikkelen. Sommige van onze cliënten zitten zelfs nog op de basis-

Iedere dag bedenkt de groep zelf wat ze wil eten. Twee jongeren mogen de boodschappen doen. "Wat hoort er in macaroni?"

school." Volgens Van Staveren schuilt hierin een groot gevaar. "Als jongeren rond hun 16de wat experimenteren met drugs is dat vrij normaal. Problematisch wordt het als ze eerder beginnen. Uit onderzoek blijkt dat hun hersenen dan onherstelbaar worden aangetast. Ook creëer je zo een verslavingsgevoeligheid voor de rest van je leven."

Christina (15), een slank, stil meisje met kort blond haar, heeft vandaag te horen gekregen dat ze het komende half jaar op Het Bauhuus mag blijven om behandeld te worden voor haar drugs- maar vooral problematische alcoholverslaving. Net als haar medebewoners zegt ze: "De eerste keer dat ik gebruikte was de mooiste dag van mijn leven. Ik was 13." Christina komt uit een rustige wijk in een plaats in het noorden van het land. Haar moeder werkt in de zorg en haar vader heeft een eigen bedrijf. Haar vriendengroep bestond uit zo'n vijftien oudere jongens die wel eens gebruikten en één ander meisje. Van hen kreeg ze haar eerste twee xtc-pilletjes. "Ik slikte ze samen met mijn vriendin op de badkamer. Die avond

voelde ik me zó goed. Ik ging tegen iedereen zeggen hoeveel ik van ze hield." Bob zit naast haar in de kleine rookruimte. Op de deur hangen de tijden waarop er een paar keer per dag een sigaretje mag worden opgestoken. Zijn ogen lichten op. Ha, het gaat over drugs, het favoriete gespreksonderwerp van een fervente gebruiker. "Hoe zagen de pilletjes eruit?" vraagt hij geïnteresseerd. Christina: "Wit met een vierkantje erop. Het waren volgens mij *Klinkers*." Die eerste trip smaakte naar meer. Maar hoeveel Christina daarna ook dronk of slikte, de-

Leroy (18) kijkt naar buiten. Het is zijn laatste dag. Na acht maanden mag hij naar huis, weer naar school. "Ik heb hier geleerd dat het leven ook zonder drugs best interessant is."

zelfde euforie ervoer ze nooit meer. "Ik kwam erachter dat het niet de werkelijkheid is wat je voelt. Ik wou dat ik me ook zonder alcohol of drugs zo kon voelen." Christina gaat op een monotome toon verder: "De avond voordat ik hier kwam, had ik ritalin en ghb gebruikt en acht halve liters bier gedronken. Ik ging met mijn vrienden ergens op een bankje zitten om nog wat speed te halen, maar zakte zo in elkaar. Ze schopten tegen mijn hoofd om me wakker te maken. Toen ik bijkwam, was ik bang en ben ik keihard gaan rennen. Twee straten verderop viel ik. Een

vrouw vond me. Ze zag dat ik had gebruikt en belde de ambulance. Eigenlijk was ik van plan mezelf die avond dood te drinken. Waarom weet ik niet precies. Ik zag het niet meer zitten, het leven op zich. Het is niet gelukt. Nu heb ik besloten mijn verslaving aan te pakken." Bob: "Heb je ook coke gebruikt?" Christina: "Nee nooit." Bob: "Gelukkig, moet je ook nooit doen. Voor coke doe je alles. Het is veel te lekker."

Iedere middag krijgen de jongeren een uur groepstherapie. "Vandaag gaan we de Taart van het Leven maken," zegt begeleider Eddy tegen de jongeren van de opnameafdeling.

Samen wandelt de groep naar de supermarkt. Druk pratend, joelend en rokend lopen de jongens vooraan. Christina loopt in haar eentje achteraan. "Ik heb de hele tijd twee dingen in mijn hoofd. Weggaan of blijven?"

Joop (16), Michel (21) en Bob mopperen. "Wat is dat nou weer?" Eddy wijst op een potje wasco en een paar velletjes papier. "Ik wil graag dat jullie in een cirkel laten zien wat je op een dag deed voordat je hier kwam en daarna wil ik dat je een tekening maakt van hoe je je dag zou willen indelen als jullie hier vandaan gaan." Een paar minuten is het stil. Dan is Joop, een pezig jongen met halflang blond haar uit Groningen, klaar. Vóór zijn verslaving kon hij naar het atheneum, maar nu laat zijn tekening zien dat de helft van zijn dag werd besteed

aan scoren en gebruiken, en de andere aan slapen. "Ik stond om acht uur 's ochtends op en liep van mijn bed naar mijn bureau. Daar draaide ik mijn eerste jointje. De rest van de dag zat ik nooit langer dan tien minuten zonder." "Waar betaalde je je drugs van?" vraagt Eddy. Joop: "Ik weet niet meer hoe ik aan het geld kwam. Ik had het gewoon altijd. Ik verkocht zelf ook." Eddy: "Jullie gebruikers zeggen dat het leven zo saai is zonder drugs. Denken jullie dat ook?" Joop: "Nou, ik weet alleen dat het geen positief

effect op me had. Toen ik net begon, deelde ik mijn joints met vrienden. Maar ik raakte in een korte tijd heel erg verslaafd. Ik werd passief en egoïstisch. Ging alleen zitten om te blowen, zodat ik niet hoefde te delen. Na een tijdje had ik geen ander leven meer." Praten over het verleden gaat Joop makkelijker af dan nadenken over de toekomst. "Je leven loopt toch nooit zoals gepland. Hoe kan ik nou iets zeggen over mijn toekomst?" zegt hij als hij de andere tekening moet maken. Eddy houdt vol: "Je kunt wel op iets hopen, toch?"

10 procent van kinderen tussen 14 en 17 gebruiken wel eens coke

Uit het onderzoek Cocainegebruik in het uitgaansgebied van Eindhoven van Novadic-Kentron blijkt dat 10 procent van de jongeren tussen de 14 en de 17 jaar wel eens cocaïne heeft gebruikt. Verslavingsarts Romeo Ashruf van verslavingsinstelling Parnassia doet al vijftien jaar veldwerk naar drugsgebruik in het uitgaansleven. Hij meent dat de cijfers over drugsgebruik onder jongeren veel hoger liggen dan de officiële onderzoeken uitwijzen. Vooral vroegtijdige schoolverlaters en notoire spijbelaars zijn volgens de arts grootverbruikers. Hij schat dat 10 procent van deze groep van 13 en 14 jaar wel eens coke heeft gesnoven. Bij de

jongeren van 15 en 16 jaar die hij ondervroeg is dit 20 procent. Daarnaast blijkt uit de Nationale Drug Monitor 2005 van het Trimbos-instituut dat ook alcoholverslaving onder jongeren een groot probleem is. 45 procent van de jongeren van 15 en 16 jaar is al meer dan veertig keer dronken geweest. Binnen de EU zijn alleen in Denemarken en Oostenrijk jongeren vaker dronken. 34 procent van de Nederlandse jongens en 9 procent van de meisjes tussen de 16 en 24 jaar is een zware drinker. Een zware drinker is volgens het CBS iemand die op één of meer dagen in de week minstens zes glazen alcohol drinkt.

► Dan zegt Joop: "Ik zou wel een vriendin willen. Het klinkt misschien gek, maar dan heb ik iets om voor te leven."

De energieke Joop is deze week de keukenprojectleider. Hij moet iedere middag zorgen dat het eten klaarstaat. Hij maakt een rondje op de afdeling en klopt op de deur van het rookhok. "Lunch is klaar!" Iedereen gaat aan de keukentafel zitten. Aan de muur hangt een groot schoolbord waarop de taken voor die week staan verdeeld. Tafelleider Bob vraagt een momentje stilte. De regels zijn strikt. Voor de lunch staat precies een half uur, er wordt niet over de tafel heen gehangen, één

als jongeren drinken, terwijl de lichamelijke schade van alcohol vreselijk is." Bovendien, zo meent Bos, verlaagt alcoholgebruik enorm de drempel richting drugsgebruik. Bos pleit daarom voor meer drugsvoorlichting. Aan ouders, maar ook op basisscholen. "Want dat is de leeftijd waarop ze er tegenwoordig mee in aanraking komen."

Het Bauhuus. Ze luiden de noodklok. De nieuwe generatie drugsverslaafden is 15 en op zoek naar hulp. Eric de Vos zegt: "Er zijn naar schatting duizend jongeren die klinisch zouden moeten worden opgenomen, terwijl er maar 35 bedden zijn in Nederland. Bij ons moeten ze soms acht weken wachten voordat er plaats is. Dat is een groot probleem.

Christina (15): 'De avond voordat ik hier kwam, had ik ritalin en ghb gebruikt en acht halve liters bier gedronken. We wilden nog wat speed halen, maar ik zakte zo in elkaar'

De medewerkers van Het Bauhuus roken een sigaretje met één van de jongeren. Tweede van links is afdelingshoofd Eric de Vos.

Vandaag koken de jongeren, onder begeleiding. Het wordt stampot met spekjes.

plakje beleg, niet te luidruchtig, niet vloeken en niet van tafel zonder het te vragen aan de tafelleider. Frank (19), de rustige van het stel, zit naast groepsbegeleidster Wendy. "De creatieve therapeute zei dat ik te perfectionistisch was. Ik zei dat ik perfectionisme wel een goede eigenschap vond, maar zij vindt dat ik er in doorsla." Frank zit hier sinds een maand vanwege zijn alcoholprobleem en heeft de therapietaal al aardig onder de knie.

"Heeft ze gelijk?" vraagt Wendy.

"Ja, ik denk het wel," geeft Frank toe.

De rest kijkt niet op van Franks bekentenis. In Het Bauhuus worden de hele dag gesprekken gevoerd over waarom ze zoveel drugs gebruikten en hoe ze er weer van afkomen. De jongeren kennen dan ook opmerkelijk veel openheid en zelfreflectie.

Frank zegt: "Ik denk dat ik daarom ook altijd zoveel dronk. Om lossier te worden."

Later zegt Liesbeth Bos over de alcoholverslaving van Frank en Christina: "Er zou veel meer gesproken moeten worden over de hoeveelheid alcohol die jongeren drinken. Alcoholverslaving is een immens probleem onder deze leeftijdsgroep. Maar het is nog een taboe. Het wordt heel gewoon gevonden

Leroy blijft na de lunch nog even aan tafel zitten. Hij is vandaag vrolijk. "Ik heb net gehoord dat ik mijn niveautoets heel goed gemaakt heb." Hij glundert. "Ik mag vmbo 3 en 4 in één jaar gaan doen. Het is nog niet de havo, maar dat komt wel." Zijn moeder is inmiddels verhuisd naar het oosten van het land. Hij gaat een nieuwe start maken. Het liefst wil Leroy tandarts worden. En een Porsche rijden. Dat is zijn grote droom. "Hier komen is het beste wat ik ooit heb gedaan. Ik ben niet meer onzeker en ben geworden wie ik wil zijn. Ik heb geleerd dat het leven zonder drugs ook best interessant is."

Het Bauhuus heeft een intensief maar succesvol programma en trok daarom al vaker de aandacht van andere verslavingscentra. Binnenkort opent ook de Haagse verslavingsinstelling Parnassia een jeugd detox. Daarnaast wil Het Bauhuus op korte termijn uitbreiden en ontwikkelt afdelingshoofd Eric de Vos, als eerste in Nederland, een plan voor een gesloten behandelafdeling voor verslaafde pubers met een criminele achtergrond. Maar één extra jeugdbehandelafdeling is niet genoeg, vinden de medewerkers van

Want voor deze leeftijdscategorie wil je altijd plaats hebben."

Het loopt inmiddels tegen etenstijd. De groep mag iedere dag zelf bedenken wat ze wil eten. Macaroni vandaag.

"Wat hoort er in macaroni?" vraagt de groepsbegeleidster.

"Paprika?" zegt Christina.

"Kaas!" zegt Bob.

"En van die kleine potjes met dat rode spul, toch?" zegt Michel. Als het lijstje is gemaakt trekt iedereen zo snel mogelijk zijn jas aan. Twee mensen doen de boodschappen, de rest gaat voor de gezelligheid mee. Eventjes naar buiten. Druk pratend, joelend en rokend lopen de jongens vooraan. Christina loopt in haar eentje achteraan. Ze heeft het even moeilijk. "Ik heb de hele tijd twee dingen in mijn hoofd. Het ene stemmetje zegt: ga hier weg, je moet gebruiken. En het andere stemmetje zegt: blijf doorgaan, volhouden." Ze zucht en kijkt naar de grond. "Ik hoop dat het laatste me lukt." ■

De namen van de jongeren in dit verhaal zijn gefingeerd en ze staan ook onherkenbaar op de foto's.